

CZU: 37.091.3:004:39:37.013

DOI: 10.36120/2587-3636.v38i4.107-112

PROFESORUL REFLEXIV, INTEGRATOR AL CONȚINUTURILOR FOLCLORICE PRIN NOI TEHNOLOGII

Rodica BĂLAN, doctorand

<https://orcid.org/0009-0004-2275-6383>

Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău

Rezumat. În această lucrare se analizează rolul profesorului reflexiv în integrarea conținutului folcloric în educație, cu accent pe utilizarea noilor tehnologii. Explorăm modalități de a crea o legătură autentică între folclor și studenți, stimulând interesul și respectul pentru valorile culturale. Pornind de la etimologia termenului „folclor” identificăm o gamă largă de tradiții, expresii orale, inclusiv limba ca vehicul al patrimoniului cultural imaterial, literatură, artă culinară, muzică, cântec, dans, sunete, jocuri, mitologie, ritualuri, obiceiuri, deprinderi și meșteșuguri ancestrale, precum și instrumente, obiecte, artefacte și spații culturale asociate acestora, tot ceea ce oamenii pot crea și transmite ca factor civilizator pentru generațiile viitoare.

Cuvinte cheie: profesor reflexiv, folclor, valori culturale.

THE REFLECTIVE TEACHER, INTEGRATOR OF FOLKLORE CONTENT THROUGH NEW TECHNOLOGIES

Abstract. This paper analyzes the role of the reflective teacher in integrating folkloric content in education, with an emphasis on the use of new technologies. We explore ways to create an authentic connection between folklore and students, stimulating interest and respect for cultural values. Starting from the etymology of the term "folklore" we identify a wide range of traditions, oral expressions, including language as a conveyor of intangible cultural heritage, literature, culinary arts, music, song, dance, sounds, games, mythology, rituals, customs, ancestral skills and crafts, as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated with them, all that people can create and transmit as a civilizing factor to future generations.

Keywords: reflective teacher, folklore, cultural values.

Prezenta lucrare analizează rolul profesorului reflexiv în integrarea conținuturilor folclorice în educație, cu accent pe utilizarea noilor tehnologii. Explorăm modalități de a crea o legătură autentică între folclor și elevi, stimulând interesul și respectul pentru valorile culturale. Pornind de la etimologia termenului de „*folclor*” identificăm o paletă largă de tradiții, expresii orale, inclusiv limbajul ca vector al patrimoniului cultural intangibil, literatură, artă culinară, muzică, cântec, dans, sunete, jocuri, mitologie, ritualuri, obiceiuri, abilitățile și meseria ancestrală, precum și instrumentele, obiectele, artefactele și spațiile culturale asociate cu ele, tot ceea ce poporul poate crea și transmite ca factor civilizator generațiilor viitoare.

Profesorul reflexiv utilizează metode interactive bazate pe principiile învățării reciproce sau prin cooperare. Acest lucru, implică organizarea grupului mare în grupuri mici de 4-5 elevi, cu scopul responsabilizării acestora de a folosi propria învățare și autocunoaștere, cât și pentru performanțele și cunoașterea colegilor [1, p. 30].

Profesorul reflexiv joacă un rol esențial în integrarea conținuturilor folclorice prin utilizarea noilor tehnologii. Acesta nu doar că își dezvoltă continuu abilitățile de predare, dar și îmbină cunoștințele tradiționale cu instrumente moderne, facilitând astfel o învățare mai interactivă și captivantă pentru elevi. Prin utilizarea platformelor digitale, a resurselor multimedia și a aplicațiilor educaționale, profesorul poate aduce la viață poveștile și tradițiile folclorice, făcându-le mai accesibile și relevante pentru elevii de astăzi.

Acest tip de abordare, nu doar că îmbogățește experiența educațională, dar și contribuie la păstrarea și promovarea patrimoniului cultural. Conținuturile folclorice pot fi lesne integrate în diverse discipline, de la limba română până la istorie și educație muzicală, precum și în activități interdisciplinare. Proiecte creative care exploatează tradiții și obiceiuri populare, cum ar fi crearea de costume sau instrumente muzicale presupun implicarea unui număr semnificativ de elevi. Acest deziderat poate deveni realitate doar prin colaborarea cu specialiștii din domeniu, invitarea folcloriștilor sau artiștilor populari devine necesară pentru a împărtăși cunoștințe și experiențe. Parte integrantă din patrimoniu imaterial intangibil, folclorul permite perpetuarea identității culturale orale și populare, martor la apartenența la curente civilizate naționale sau universale. Numai prin conștientizarea culturală se poate promova respectul și aprecierea pentru patrimoniul cultural românesc, atât la nivel local, cât și național. Integrarea folclorului în conținuturi prin intermediul noilor tehnologii este extrem de importantă din mai multe puncte de vedere dacă ne referim la conservarea patrimoniului cultural; este de la sine înțeles faptul că folclorul reprezintă o parte esențială a identității naționale. Mijloacele moderne în secolul mileniilor devin un instrument extrem de eficace care ajută la documentarea și păstrarea tradițiilor, poveștilor și obiceiurilor pentru generațiile viitoare. Device-urile facilitează interconectivitatea și permit facilitarea accesului la informație, ele reprezentând de fapt o sursă de informare și documentare mult mai rapidă și o cale de acces spre un nou stil de predare-învățare mult mai eficient [5, p.3].

Noua tehnologie conferă conținuturilor folclorice o accesibilitate sporită, comunități largi de elevi devin principalii beneficiari, cu scopul declarat al culturalizării. Prin intermediul internetului, aplicațiilor și platformelor multimedia, formabilii pot explora și învăța despre folclorul oricărei comunități de pe mapamond, indiferent de locația lor [4, p.54].

Tehnologiile moderne oferă oportunități de învățare interactivă. Elevii pot participa la activități care implică folclorul, cum ar fi jocuri educaționale, aplicații mobile sau realitate augmentată, făcând procesul de învățare mai captivant. Astfel, folclorul capătă relevanță pentru elevi, prin integrarea folclorului în formate moderne, cum ar fi videoclipuri, podcasturi sau jocuri, se poate atrage atenția formabililor, facilitând astfel o mai bună înțelegere și apreciere a culturii proprii.

Profesorul reflexiv va urmări și stimularea elevilor în practicarea gândirii critice, a metacogniției și autoreglării învățării în a prelua propriul control în procesul de învățare, prin definirea scopurilor. Este important să existe oportunități de învățare în contexte și evenimente bazate pe experiențe de învățare [3, p.10]. Metacogniția se referă la procesul prin care indivizii își conștientizează și controlează propriile procese cognitive, cum ar fi gândirea, înțelegerea, învățarea și memorarea. Aceasta implică auto-reflecția asupra modului în care învățăm, planificăm și evaluăm informațiile [8]. Metacogniția include două componente fundamentale:

- cunoștințele metacognitive, referitoare la înțelegerea propriilor procese de învățare și la cunoștințele despre strategiile de învățare;
- reglarea metacognitivă, care se referă la abilitatea de a planifica, monitoriza și ajusta strategiile de învățare pentru a rezolva sarcini cognitive.

Experiențele de învățare prin folclor sunt acele momente de învățare în care cunoștințele și înțelepciunea populară sunt transmise prin diferite forme de folclor, cum ar fi poveștile, legendele, cântecele, proverbele, jocurile tradiționale și obiceiurile. Folclorul joacă un rol important în educația informală, deoarece permite învățarea printr-un context cultural și social specific, într-un mod accesibil și memorabil. Există o strânsă legătură între metacogniție și învățarea prin folclor. Acest lucru presupune:

- Conștientizarea și reflectarea asupra propriei învățări: Folclorul poate stimula auto-reflecția. De exemplu, prin poveștile tradiționale, un elev poate învăța despre comportamentele și valorile apreciate de societatea respectivă și poate să își reflecteze propriile alegeri și comportamente. Poveștile cu tâlc sau proverbele oferă lecții de viață care provoacă gândirea critică și înțelegerea proceselor decizionale.
- Aplicarea strategiilor de învățare: Folclorul include uneori structuri repetitive sau didactice care ajută profesorul să aplice strategii de memorare. De exemplu, ritmurile și rimele din cântecele tradiționale facilitează memorarea și învățarea prin repetiție, un aspect esențial al metacogniției.
- Învățarea activă: Folclorul încurajează adesea participarea activă, prin dansuri, jocuri sau role-play-uri (de exemplu, dramatizarea unor povești tradiționale). Aceste activități permit învățarea prin experiență, ceea ce este un mod eficient de a integra metacogniția în procesul de învățare, deoarece elevii sunt încurajați să își conștientizeze și să își regleze gândirea pe măsură ce participă.
- Dezvoltarea gândirii critice: Folclorul, prin diversele sale mesaje morale și simbolice, oferă un cadru în care indivizii pot reflecta asupra unor dileme etice sau situații dificile, stimulând dezvoltarea gândirii critice și a auto-monitorizării metacognitive. Învățarea bazată pe gândire critică, reflexivă este văzută ca un proces în care sunt necesare activități de: evocare, explorare, reflecție, esențializare, conceptualizare, exersare, creare de idei noi, extindere, transfer în contexte diferite

de viață. Învățarea activă, bazată pe gândire reflexivă presupune participare, printr-un efort personal și conștient al elevilor în procesul de construire a propriilor cunoștințe [2, p.33].

Exemple de integrare a metacogniției prin folclor:

- Poveștile tradiționale/populare: Acestea sunt adesea folosite pentru a transmite lecții de viață și pentru a încuraja învățarea prin reflecție asupra propriilor acțiuni. Un exemplu ar fi poveștile cu tâlc, în care eroii învață din greșelile lor, iar ascultătorul este provocat să reflecteze la deciziile lor. Ele reflectă ceea ce gândeau oamenii din vechime despre bine și rău, despre eroism și lașitate, despre dreptate și perfidie [6, p. 154].
- Proverbele: Oferă înțelepciune practică și ajută la dezvoltarea auto-reglării în procesul de învățare. De exemplu, proverbele legate de răbdare sau muncă pot încuraja elevii să aplice aceste strategii în procesul de învățare.
- Jocurile tradiționale: Unele jocuri sunt concepute pentru a stimula gândirea rapidă, atenția la detalii și strategia, elemente esențiale ale metacogniției. Copiii pot învăța să monitorizeze progresul și să adapteze strategiile în funcție de rezultatele obținute [5, p.50-51]. Jocul reprezintă pentru elevi o sursă inepuizabilă de impresii, care contribuie la îmbogățirea cunoștințelor despre lume și viață, formează și dezvoltă caractere, deprinderi, înclinații, aspirații [6, p. 165].

Astfel, prin folclor, învățăm nu doar informații culturale și istorice, ci și cum să gândim despre învățare, cum să aplicăm strategii eficiente și cum să devenim mai conștienți de propriile noastre procese cognitive [9, p. 1941-1944].

Diversitatea culturală, caracteristică a societății contemporane se poate promova cu ajutorul tehnologiei permițând conectarea diferitelor comunități la valorile comune ale umanității. Astfel, folclorul dintr-o cultură poate fi împărtășit și apreciat de oameni din alte culturi. Este o certitudine faptul că integrarea folclorului în conținuturi prin intermediul noilor tehnologii nu doar că sprijină educația și conservarea culturală, dar și contribuie la dezvoltarea unei societăți mai conștiente și mai respectuoase față de diversitatea culturală. Folclorul este reprezentat printr-o varietate de culturi, fapt ce presupune contactul între diferite limbi, obiceiuri și tradiții, grupuri etnice, religioase, artă, gastronomie, valori ce trebuie protejate și transmise mai departe.

Noile tehnologii, prin utilizarea platformelor de învățare online oferă acces la resurse digitale, inclusiv muzică, dansuri și povestiri populare, aplicații interactive permit integrarea elevilor dispuși să exploreze și să experimenteze diverse aspecte ale folclorului. Pe piața de profil resursele multimedia pot genera prezentări virtuale, videoclipuri și animații pentru a reda folclorul într-un mod captivant și ușor de accesat.

Se pot lesne observa beneficiile multiple în utilizarea tehnologiei în predarea folclorului, precum: facilitarea accesului la resurse digitale de folclor, indiferent de

locația geografică, activitățile interactive pe care le oferă ICT tools în crearea experiențelor de învățare captivante și memorabile. Creativitatea prin oferirea de instrumente digitale va facilita exprimarea inventivă a elevilor în ceea ce privește folclorul. În epoca contemporană elevii sunt supuși unor multiple provocări, iar una dintre soluții constă în implementarea noilor tehnologii. Educația digitală presupune accesul la tehnologie prin asigurarea accesului la echipamente și internet pentru toți elevii. Cadrele didactice trebuie să-și dezvolte competențele digitale pentru a utiliza eficient în predare tehnologia. Totuși, calitatea resurselor digitale diferă, iar selectarea Resurselor Educaționale Deschise de înaltă calitate și relevanță pentru curriculumul școlar constituie o majoră provocare în domeniu.

Noile standarde ale unei educații moderne stabilesc ca planificarea strategică a utilizării tehnologiei să se întocmească pentru a maximiza beneficiile și pentru a evita distragerea atenției. Iată de ce rolul profesorului în promovarea valorilor folclorice devine esențial, punându-se accent pe stimularea curiozității, crearea de contexte de învățare menite să stârnească în rândul elevilor dorința de a descoperi folclorul. Profesorul reflexiv are menirea de a permite elevilor să participe la învățarea activă, prin participarea celui care învață, prin efort personal [2, p.35].

Profesorul devine astfel un facilitator, promovând dialogul, fluxul discuțiilor și a schimbului de idei între elevi despre valorile folclorice. În calitate sa de păstrător al tradițiilor profesorul îmbină tradițiile cu modernitatea, creând conexiuni între folclorul tradițional și realitatea contemporană. Astfel se poate crea o comunitate culturală, cultivându-se sentimentul de apartenență. Prin intermediul învățării active, elevii au nevoie:

- să fie implicați;
- să-și construiască propria învățare;
- să-și demonstreze ce pot, cine sunt;
- să-și manifeste inițiativele;
- să-și identifice propriile capacități;
- de antrenament mintal;
- de o școală care să răspundă nevoilor lor de independență;
- de o școală care îi provoacă să fie activi [2, p.35].

Relevante sunt exemplele de bune practici care pot constitui repere în abordarea conținuturilor folclorice prin noile tehnologii, cum ar fi proiectul „*Folclorul Viu*”, ce presupune utilizarea unei platforme online pentru colectarea și partajarea de povestiri populare; jocul „*Călătoria prin Folclor*” implică crearea unui joc interactiv care să învețe elevii despre diverse tradiții românești și „*Atelierul de costume populare*” cu implicarea elevilor în crearea de costume tradiționale prin intermediul tehnicilor de modelare 3D.

În concluzie, profesorii reflexivi au datoria de a studia continuu, de a căuta resurse și instrumente digitale care să susțină integrarea folclorului în educație. Numai prin colaborare cu alți profesori se poate realiza schimbul de bune practici și resurse cu alți profesori interesați de folclor. Evaluarea continuă pe baza feedback-ului primit de la elevi aduce un suflu nou în privința practicilor de predare, care se poate ajusta în funcție de noile tehnologii. Acest fapt creează entuziasm și pasiune ce se va transmite cu pasiune noilor generații.

Bibliografie

1. BOJA, A. *Teoria și metodologia instruirii* (suport de curs). Cluj-Napoca: Editura UTPRESS, 2023. 215 p. ISBN 978-606-737-665-4.
2. CHIȘIU, C.M. (coordonator) ș.a. *Activități remediale și de tutorat - Ghid pentru licee*. București: Ed. Advans Print & Promo SRL, 2020. 550 p. ISBN 978-973-0-31955-2.
3. CIASCAI, L. (coordonator) *Modelul ciclic de predare-învățare bazat pe investigație*. Presa Universitară Clujeană, 2016. 58 p. ISBN: 978-606-37-0109-2.
4. COJOCEA, M. ș.a. *Învățarea eficientă - de la teorie la practică*. București: Editura BookFor Life, 2024. 277 p. ISBN 978-606-95525-9-9.
5. MACHIDON, A. *Educația pentru patrimoniu, ghid de idei și explorări pentru patrimoniu construit, natural și meșteșuguri*. București: Editura Pro Patrimonio, 2019. 116 p. ISBN 978-973-0-30737-5.
6. SILISTRARU, N. *Etnopedagogie și educație*. Chișinău: Univ. de Stat din Tiraspol, 2021. 407 p. ISBN: 978-9975-76-295-3.
7. STOICA, A.L. *Beneficiile utilizării platformelor e-learning în predare-învățare*. Arad: Ed. Școala Vremii, 2022. 58 p. ISBN 978-606-9067-2.
8. VEENMAN, M. V. J., VAN HOUT-WOLTERS, B. H. A. M., AFFLERBACH, P. Metacognition and Learning: Conceptual and Methodological Considerations. In: *Metacognition and Learning*, 2006. 1, 3-14, ISSN(online) 1556-1631, ISSN (print) 1556-1623, doi: org/10.1007/s11409-006-6893-0
9. STEPHANOU, G., MPIONTINI, M.-H. Metacognitive knowledge and metacognitive regulation in self-regulatory learning style, and in its effects on performance. In: *Expectation and Subsequent Performance across Diverse School Subjects*, Vol.8 No.12, p.1941-1944, ISSN(online) 2152-7199, ISSN (print) 2152-7180, doi:10.4236/psych.2017.812125